

İSTANBUL METROPOLÜ SEKTÖR SENARYOLARININ BELİRLENMESİ

SEKTÖR X

KENT KİMLİĞİ KÜLTÜREL VE TARİHİ MİRAS

T.C. İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı
Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı, Strateji Planlama Müdürlüğü

ARALIK 2007

Uluslararası Danışmanlık Org. Ltd. Şti. Tarafından Hazırlanmıştır.
www.iccdanismanlik.com.tr

İÇİNDEKİLER

I- SUNUŞ 2
II- TANIMLAR 3
III. GENEL PARAMETRELER 5
3.1. Politik Durum 9
3.2. Sosyal Yapı 13
3.3 Ekonomik Yapı 21
3.3.1 ABD Ekonomisi ve Faiz Politikaları 21
3.3.2 Ham Petrol 23
3.3.3 Dünya Büyüme Hızları 25
3.3.4 Döviz Kurları 26
3.3.5 Enflasyon 27
3.3.6 İstihdam 27
3.4 Türkiye Ekonomisi ve İstanbul İli Özelinde Değerlendirme 28
3.4.1 GSMH, GSYIH ve Sektörel Büyüme Hızları 28
3.4.2 Dış Ticaret Dengesi 34
3.4.3 İstanbul'un Türkiye Ekonomisindeki Önemi 41
3.5 Bölgesel Gelişme, Sektör ve Bölge Yığınlaşması 45
3.5.1 Avrupa Birliği'nde Bölgesel Gelişme Yaklaşımı ve Gelişmişlik Farklılıkları 45
3.5.2 Türkiye'de Bölgesel Gelişme Yaklaşımı ve Gelişmişlik Farklılıkları 47
3.6 Hukuki Yapı 55
3.6.1 Büyük Şehir Belediye'lerinin Yasal Dayanağı 55
3.6.2 Belediye Faaliyetleri İle İlgili Yasa Tasarıları ve Avrupa Birliği Entegrasyonu 60
3.7 Doğal Çevre 65
3.8 Teknoloji 71
3.8.1 Bilgi Teknolojileri 71
3.8.2 Türkiye'de Sayısal Uçurum 74
3.8.3 Coğrafi Bilgi Sistemi 78
3.9. Kültür 80
3.9.1 Kültür Endüstrileri 80
3.9.2 Kültürel ve Doğal Varlıklar 83
3.10 Demografik Yapı 84
3.10.1 İstanbul İli ve Büyükşehir Belediyesi Alanı 84
3.10.2 Nüfus 87
3.10.3 Göç 94
3.10.4 İstihdam 95
3.10.5 Eğitim 98
3.11 Kaynaklar 102
3.12 Temel Tetikleyici ve Eğilimleri 104
IV. SEKTÖRLER 114
Sektör 10 . Kent Kimliği, Kültürel ve Tarihi Miras 114
10.1 Genel 115
10.2 Kaynaklar 125
10.3 Kent Kimliği, Kültürel ve Tarihi Miras Tetikleyici Faktöler ve Eğilimleri 126
10.4 Kent Kimliği, Kültürel ve Tarihi Miras Sektör Senaryosu 129
10.5 Sektörel Senaryoya İlişkin Fırsat, Tehditler ve Öneriler 131
V- ANA SENARYOLAR 134
5.1. Ana Senaryolar 134
5.2 Ana Senaryolara İlşkin Fırsat, Tehdit ve Öneriler 145

Bölüm IV

Sektör X

Kent Kimliği,Kültürel ve Tarihi Miras

IV. SEKTÖRLER

Sektör 10 . Kent Kimliği, Kültürel ve Tarihi Miras

Tablo Listesi

Tablo Adı
Tablo 10.1.1 İstanbul'un Sit Alanları
Tablo 10.1.2 İstanbul'un Diğer Sit Alanları

Trend ve Senaryo Analizi Çalışmalarına Katkıda Bulunanlar

Hazırlayan:Prf. Dr. Günhan Danışman ,Boğaziçi Üniversitesi Tarih Bölümü Ögretim Görevlisi

Katkıda Bulunanlar:

İsim	Kurum	Pozisyon
Prf. Dr. Günhan Danışman	Bogaziçi Üniversitesi Tarih Bölümü	Oturum Yöneticisi
Yard. Doç. Aynur CAN	Marmara Ünüversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okul	Raportör / Ögretim üyesi
Doç. Dr. Nuray Özaslan	Anadolu Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü	Raportör / Ögretim Üyesi
Yrd. Doç Dr. Mevlüde Kaptı	M.S.G.S.Ü. Mimarlık Fakültesi Restorasyon Anabilim Dalı	Raportör / Ögretim Üyesi
Yrd. Doç Dr. Binnur Kıraç	M.S.G.S.Ü. Mimarlık Fakültesi Restorasyon Anabilim Dalı	Raportör / Ögretim Üyesi
Dr. Aras NEFTÇİ	İTÜ Mimarlık Fakültesi	Ögretim Görevlisi .
Prof. Dr. Mahmut Erol KILIÇ	Marmara Ünüversitesi İlahiyat Fakültesi Tasavvuf Anabilim Dalı	Ögretim Üyesi
Prf.Dr.Ahmet Kala	İstanbul Üniversitesi İstanbul Araştırmaları Anabilim Dalı	Öğretim Üyes ve Başkan
Gamze Taş	İBB Strateji Planlama Müdürlüğü	Mühendis
Fahri Karbuz	İTO	Raporatör
Ali Aşan	İBB Strateji Planlama Müdürlüğü	Programcı

Kısaltmalar:

UNESCO	Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü
ICOMOS	Uluslararası Anıtlar ve Sitler Konseyi
EUROPA NOSTRA	Avrupa Birliği ve Tüm-Avrupa Kültür Mirası Federasyonu
KUDEP	Koruma Uygulama ve Denetim Müdürlüğü

10.1 Genel

Kent kültürü, uzun bir zaman süreci içinde biçimlenen, kentin coğrafi içeriği, kültürel düzeyi, mimarisi, yerel gelenekleri, yaşam biçimi niteliklerinin karışımı olarak karşılık kazanmaktadır. Kentin tanımlayıcı özellikleri tarihsel, kültürel ve coğrafik kültür öğeleri olarak sayılmakta ve "kent kimliği", kentin kendine özgü karakteristikleri ile oluşa gelmektedir. (Suher, 1996: 42) Kentler coğrafik ve topografik verilerin ya da doğal yapısının sunduğu dekor eşliğinde orada yaşayan toplumun düşünsel ve duygusal dünyasından beslenerek ve birikerek bir biçim alır. Siluet ile kaba hatları belirginleşen kentte, insana özgü her şeye yer vardır. Mimari ile dışardan izlenen formun içi, yine insan tarafından doldurulur. Göze hoş gelen biçimler kadar, renk tercihleri, müziği, kendine has kokuları ile her kentte özgün bir dünya inşa edilmektedir. Kentte yaşamak tercihi ve içeriği, zihinlerde ve gönüllerde bir medeniyet, düşünme ve hissetme tarzı olarak tezahür ederken, buna paralel yaşanarak üretilen biçimlerde, kültür görünür alana çıkmaktadır. Kentte dil ve konuşma biçimleri, davranışlar, giyim-kuşam, yemek kültürü, mimari ve konut dekorasyonu, eğlence biçimleri ve hobiler, kente özgü olarak ortaya çıkar ve sürdürülür. Bu perspektifle bakıldığında Kahire, Atina, Roma, Bağdat, İstanbul, Viyana, Paris, Londra, New York, Tokyo farklılığı izlenebilir. Dünyanın hızla küreselleşmesi ve küçülmesi sürecinin, kentlerin fiziksel olarak gelişmesi ile sunduğu üstünlük, özgünlüğün törpülenmesi, büyük oranda benzer mekânların üretimi ile tehdide dönüşme eğilimi taşımaktadır. Bu eğilim içinde özgün bir kent kimliğinin sergilenmesinde ve sürdürülmesinde, tarihi kent dokusunun geniş anlamı ile kültürel ve tarihi mirasın önemi daha da artmakta ve anlamı yenilenmektedir.

Kültürel Tarihi Mirasın Önemi ve Yeni Anlamı

Her ülke kendi coğrafik ve topografik, tarihsel, ekonomik ve sosyolojik verileri ölçüsünde yönetim sürecini örgütlemekte ve kent hizmetlerini sürdürmektedir. Bu çerçevede İstanbul'un kültürel ve tarihi mirası kendi özel ve özgün anlamı ile var olmakta ve kent yaşamına katılmaktadır. Tarihi kültürel miras niçin önemlidir sorusunun yanıtlanmasının ardından, kültürel ve tarihi mirasın korunması geliştirilmesi ve denetimine yönelik farklı ülke deneyimlerine yer verilmesi uygun görülmektedir.

İstanbul kenti 1950'li yıllar itibariyle, kırsal alandan beslenen göçlerle yeni bir kentleşme sürecine girmiştir. Gelişen süreçte kent genişleyip, kentin silueti yeniden belirlenirken, mevcut eski kent dokusunun büyük oranda tahribatı gerçekleşmiştir. Eski konut alanları neredeyse bütünüyle yok olurken, anıtsal yapılar kapsamında kültürel mirasın zenginliği, İstanbul'un dünyanın sayılı kentleri arasında yer almasına yetmektedir. Eski kentin Marmara'dan ve Haliç'ten görünen siluetine hakim olan değerler, yüzyıllar boyunca İstanbul'u her görenin ve de tarihin belleğine geçmiş olan bu nitelik, kentle beraber yaşamak ve yaşatılmak zorundadır. (Kuban, 2001: 10) Bu medeniyetin doğrudan ve birinci elden mirasçıları olduğumuz için, onun ölçüleri ile belirlenen ve yaşanan estetik çizginin devamı olmak durumunda olduğumuz vurgulu bir biçimde ifade edilmektedir. (Gülersoy,1983: 8)

Kent kimliğinin belirlenmesinde kültürel miras kapsamındaki tarihi doku önemli bir yere sahiptir. 2000'li yıllara ulaşan zaman çizgisinde, tarihi doku ayakta kalabildiği kadarıyla, İstanbul'u halen güzel ve derinlikli bir kent yapmaya yetiyor gözükmektedir. Tarihi/kültürel miras kapsamındaki eski kent dokusunun önemi, birbiriyle etkileşim halinde olan üç açıdan bakıldığında hızla artmaktadır. Küresel dünya, Türkiye ve İstanbul perspektifinden konunun önemi tartışılmalıdır.

Yakın zamanda kültürel mirasla küreselleşme ve Avrupa'nın yeni siyasal durumu bağlamında bütünlük ilkesi ile kültürel değerler ve mirası hayatın her yönüne yaşamsal önemde kabul

edilmekte ve yeni yasal bir enstrümana ihtiyaç olduğu fikri ortaya çıkmıştır. Avrupa Konseyi Toplum İçin Kültürel Mirasın Değeri Çerçeve Sözleşmesi sözü edilen bağlamda, yaklaşım değişiminin habersisi olarak yorumlanmaktadır. Söz konusu Çerçeve Sözleşme, Türkiye'deki kentsel koruma yaklaşımlarının içeriğini oluşturan, 'mirasımızı nasıl ve hangi yöntemle koruyabiliriz?' sorusunun yerini, 'mirasımızın değerini neden ve kim için belirgin kılmalıyız?' sorusuna bırakıyor gözükmektedir. Böylece Avrupa Konseyi ve UNESCO'nun önceki enstrümanlarından farklı olarak 'kültürel çevre' kavramına temel teşkil etmek üzere bölgesel kimlik, peyzaj karakteri ve kültürel mirasın çevresel boyutlarının öneminin artmasının altı çizilmektedir. Kültürel miras, kapsayıcı bir biçimde, geçmişten devralınan, insanların, sürekli biriken değer, inanç, bilgi ve geleneklerinin anonim bir ifadesi ve yansıması olarak ayırt ettikleri bir kaynaklar kümesi olarak tanımlanmaktadır. İlgili Çerçeve Sözleşme'de kültürel mirasın artan önemi, sürdürülebilir kalkınma, küreselleşme ve demokratik uzlaşma kavramları çerçevesinde açıklanmaktadır. Kültürel miras, öz değerlerinin yanında diğer politikalara vereceği katkılardan dolayı sürdürülebilir kalkınmada, küreselleşen, giderek aynılaşan dünya karşısında mekan duygusunun korunmasında ve son olarak, kültürler arası diyalog ve demokrasiyi geliştirmede önemli bir kaynak olarak kabul edilmektedir. (Güngör, 2006) 2005 yılında Çin'in antik Xi'an kentinde toplanan ICOMOS'un Kültür Varlıkları ve Sit Alanlarının Çevresinin Korunması konulu bildirgesinde; Her türlü yapı, sit veya alanın miras değerinin tanımlanması ve takdir edilmesi kültür mirasının içinde bulunduğu çevrenin anlaşılması, belgelenmesi ve yorumlanması ile mümkün olabilir, denilmektedir. Böylece çevre kavramı tarihsel perspektifle tanımlanmakta ve anlamı genişletilmektedir. Bu bağlamda çevrenin tanımlanması mimari mirasın ve etrafındaki oluşumun tarihinin ve gelişiminin özelliklerinin anlaşılmasıyla mümkün olabileceği düşünülmektedir. Bütüncül çevre kavramı bağlamında, maddi kültür mirasını oluşturan ve biçimlendiren, geçmişte kalmış veya yaşayan sosyal ve manevi uygulamalar, gelenekler, geleneksel bilgi, kullanım veya faaliyetler gibi elle tutulamayan soyut değerler yanında, dinamik kültürel, sosyal ve ekonomik yapının doğru tanımlanması kültür mirasının doğru korunması için vazgeçilmez ilk adım olarak kabul edilmektedir. Kentsel ve arkeolojik kültür varlıklarının envanteri yanında soyut çevrenin tanımlanması gerçekleştirilmelidir.

Türkiye gerek AB sürecine entegrasyonu gerekse kültür turizminin gelişimi ile kültür politikası çerçevesinde kültürel mirastan faydalanma adına, onun değerini biçmek durumundadır. İstanbul yerelinde ise, sorun ve çözümü oldukça karmaşık bir hal almış görünmektedir. Kentin nüfus yoğunluğu nitelik itibariyle, kentin kültürel mirası ile hiçbir bağ geliştirmediği gibi, onu tahribata yönelmiştir. Ekonomik kaygılardan yol alan ancak zihniyet dünyası anlamında kentli olamayan insanlara, hizmet akışının yönetiminde, yukarıda belirlenen teorik ve politik yapılanmayı uygulama alanına aktarmak oldukça güç bir problemi tanımlamaktadır. Nitekim 1950'lerden sonra kentsel koruma disiplini açısından tanımlanan en büyük sorun, kültür tarihi kimliğine ilişkin bilinçli bir kamuoyunun oluşturulamamış olmasıdır. (Kuban, 2000: 407) 2000'li yılların yerel otoritesinin önereceği reçetenin öncelikleri, İstanbul'la kültürel bağı olmayan insanların kente nasıl kazandırılacağı kadar, eski kentsel dokunun ve üretilen değerlerin nasıl korunacağı ve ondan önce, söz konusu değer göstergesi mekânların, nasıl okunacağı ve deneyimlenebileceği biçiminde olmalıdır. (Can, 2007: 31–33) Hızlı bir kentsel dönüşüm sürecine tanık olan İstanbul metropolünün kalbi, tarihi doku ile temsil edilmektedir. Kentsel dönüşüm politikaları oluşturmada yani değişen ihtiyaçları, çözüm ölçüsünde örgütlemede tarihsel ve toplumsal deneyimin biricik taşıyıcısı ve aynı zamanda kent yönetiminin nitelik kazanmasında estetik duyarlılık kaynağı olma işlevi ile tarihi kültürel miras, kent kimliğinin yapı taşıdır.

Farklı Ülke Deneyimlerinden Örnekler

Kültürel ve tarihi mirasın korunması, geliştirilmesi ve denetimine yönelik olarak yapılan araştırmada, İstanbul bir medeniyet/ler merkezi olmasından kaynaklanan özel ve özgün statüsü gereği, benzer özellikler taşıyan kentlere ev sahipliği yapan ülke deneyimlerine yer verilmesine çalışılmıştır.

İtalya

II. Dünya Savaşı sonrası entelektüel kesimin kamuoyunu korumaya yönelik olarak bilinçlendirmesi süreci ile İtalya'ya özgü bir oluşum gelişti. Planlama kararlarında mahallenin özerkliğini esas alan mahalle meclisleri ile bütünleşme üzerine dayalı bir yapı sergilendi. Bu meclisler Bologna, Venedik, Roma ve Napoli olmak üzere bir çok kentte etkinliklerini arttırmışlardır. Henüz yasal düzenleme olmaksızın geliştirilen desantralizasyon uygulaması sonrasında yasal düzenleme ihtiyacını ve zorunluluğunu doğurmuştur. İtalya'nın tümünde halen etkili bir güce sahip olan bu mahalle meclisleri merkezi otoriteyi uyarıcı rolü oynamakta, kimi bölgelerde yasal geçerlilikleri olmamasına karşın uygulamalara ağırlıklarını koymaktadırlar. Tarihi konut kullanıcıları gelişmiş bir kullanıcı örgütleri ağı ile temsil edilmektedir. İtalya'da kullanıcı örgütleri genellikle diğer Avrupa ülkelerinde olduğu şekli ile uygulamaya dönük olmaktan çok planlama aşamasında müdahale ve planlama felsefesinin üretilmesine yönelik ağırlıklı bir politik tutum sergilemektedirler. Bununla birlikte uygulama kararlarının alınmasında ve yürütülmesinde etkili bir rol oynamakta ve gerektiğinde hızlı bir şekilde güçlü bir kamuoyu tepkisi oluşturabilmektedirler. (Aygen, 1991: 113–114)

İngiltere

York tarihsel kenti Avrupa'nın ve İngiltere'nin başarılı koruma uygulama ve planlama örneklerinden birisini oluşturmaktadır. 1960'lı yıllar tüm Avrupa'da modern planlamanın tarihsel kentsel dokuları göz ardı ederek kentleşme ve yapılaşmayı belirlediği yıllardır. Benzer bir çaba ile 1967'de York'un etrafını bir çember gibi saracak ve mevcut bazı tarihsel binaları yıkacak olan çevre yolu yapılması projesine Yorklular tepki gösterdi. Bu sırada Bath, Chester, Chichester ve York tarihsel kentlerinin Kent Meclisleri ile Yerel Yönetimler ve Konut Bakanlığı raporlar hazırladı. 1967 de hazırlanan rapor ve diğer yasal düzenlemeler ile tarihsel kentin bir çok bölgesinin koruma alanına dâhil edilmesi sağlandı. Yorklular kentlerinin korunması için önemli finansal kaynak sağladılar. Böylece tarihi sur duvarları içinde kalan çoğunluğunu ortaçağ yapılarının oluşturduğu tarihsel dokudaki binaların tam ve kaliteli restorasyon çalışmaları gerçekleştirildi. Merkezi hükümet ve York Belediyesi arasındaki işbirliği bu sürecin sürekliliğini sağladı. 1970 yılından beri sur duvarları içindeki 1500 kadar tarihi bina restore edilerek iyi yönetilen bir koruma alanı oluşturuldu. Yerel yönetim tarafından mülk sahiplerine restorasyon konusunda sağlanan teknik bilgi ve yardımın yanı sıra sokak ve meydan düzenlemeleri gibi kentsel alanda gerçekleştirilen uygulamalar ile koruma yaklaşımının bütünlüğü sağlanmaya çalışıldı. York'taki bütün bu çalışmalar yerel medya, belediye duyuruları veya halk toplantıları ile Yorklulara anlatıldı ve görüşleri alındı. Tarihsel kentin korunması konusunda halk ve yönetimler arasında amaç birliği olmasının yanı sıra kentin Londra ve Edinburgh hızlı tren aksı üzerinde olması turizm potansiyelini arttırdı. Buna bağlı olarak müzecilik ve turiste yönelik diğer faaliyetler gelişti. Öyle ki York, İngiltere'de nüfus başına müzelere en çok para harcayan kent olmuştur. Bir arkeolojik çalışma sonucu bulanan Viking köyü için yapılan Jorvik Viking Centre ve National Railway Museum ulusal ve uluslar arası önemi olan müzeler olarak öne çıkmaktadır. 1984 yılı Kent Meclisi raporunda York'taki işlerin %85'inin turizm sektörü ile ilgili olduğu belirtilmektedir. (Orbaşlı, 2000: 68–74)

Avusturya

1970'li yıllar itibariyle ABD ve Almanya'da farklı yöntemlerle ancak kullanıcıların tarihi dokunun korunmasına katılımını arttıran ve ön plana çıkaran bir yaklaşım izlenirken, Avusturya'da farklı bir yapı sergilenmektedir. 1969 tarihli Konut Onarım Yasası ile o zamana kadar konutlardaki bakım-onarım masraflarını tümüyle üstlenen kiracıların devletten yardım alması öngörülmüştür. 1983 yılında Viyana'nın Spittelberg bölgesinde denenen yeni bir sistemle, rehabilite edilecek evleri isteyenlerin önceden ortaya konulan onarım programının bütün aşamalarına katılımları sağlanmıştır. Bu projenin uygulanması ilgili dokunun tümüyle Viyana Belediyesi tarafından satın alınmış olmasından dolayı kolaylıkla gerçekleşmiştir. Merkezi bir yönetim sisteminin işlediği Avusturya'da 1984 yılında yürürlüğe giren Konut Sıhhileştirme Yasasının uygulanması süreci bazı kolaylıklar kadar bazı zorlukları beraberinde getirmiştir. Viyana başta olmak üzere, büyük kentlerde sosyal konutlardan sorumlu olan ve kamu yararına çalışan taahhüt kuruluşlarının statüleri tarihi doku onarımını içine almadığından dolayı bürokratik engellerin çok kademeli olarak çözülmesi gerekmiştir. Almanya'da tüm kullanıcıların durumlarının gözetildiği 'gözetici yenileme' olarak anılan anlayış, Avusturya'da kısmi kapsama nedeni ile 'yumuşak yenileme' olarak literatüre geçmiştir. 1988 yılından itibaren Avusturya'da yenilenme ihtiyacı gösteren dokunun toplam %80'ini içeren Viyana Belediyesi bir katılım bürosu oluşturarak, sıhhileştirme bölgelerinde bunun alt bürolarını örgütlemiştir. Yer değiştirmeye zorlanan tarihi doku kullanıcıları içim yönetimin özel bir 'imdat telefonu' uygulaması çarpıcı bir örnek oluşturmaktadır. (Aygen, 1991: 103–105)

Almanya

Quedlinburg daha önce Doğu Almanya sınırları içinde bulunan küçük fakat çok değişime uğramamış bir ortaçağ kentidir. Roma İmparatorluğunun önemli bir kenti, Alman krallarının tahtı ve 11. ve 12. yüzyıllarda önemli bir ticaret ve dinsel merkez olmuştur. 1885 yılında tren yolunun gelmesi ile sanayi gelişmiş ve kentin 1200 den beri var olan yapı stoku yeni gelişme alanlarına dönüştürülmüştür. Yine de bu stoktan küçük bir bölge ayakta kalabilmiştir. Quedlinburg II. Dünya Savaşı'ndan zarar görmemiştir. 1960 yıllarında kısmen modern planlama çalışmalarından etkilenmiştir. Tarihsel dokunun kuzeyi olan Neuendorf bölgesinin değeri fark edilmekle birlikte maddi kaynakların yetersizliğinden bir koruma programı geliştirilememiştir. 1989'da Berlin Duvarının yıkılması ile iki Almanya'nın birleşmesi Quedlinburg için dönüm noktası oldu. Sanayi ve madenlere dayalı ekonomisinin gerilemesi ile ortaya çıkan işsizlik ve fakirliğin aşılabilmesi için özgünlüğünü büyük ölçüde korumuş olan tarihsel kentsel dokunun bir turizm potansiyeli olarak değerlendirildiği görülür. 1990 yılından itibaren kentin sosyal ve ekonomik hayatını canlandıracak önlemler merkezi hükümet tarafından alındı. Yine merkezi hükümet Quedlinburglu mülk sahiplerine binalarının restorasyon işleri için % 50 maddi destek sağladı. Yerel yönetim yapısını tamir etmek isteyenlere yapı teknikleri ve müdahale yöntemleri konusunda rehberlik etti. Bu sayede 1990–1998 arasında 1000'den fazla bina tamir edildi, bir kısmı modernleştirildi. Yerel yönetim tarafından 1998'de ilan edilen Koruma hedefleri arasında tarihsel kentsel dokunun bütünlüğünün bozulmaması, bu yapıların yalnızca görüntülerinin değil teknik, mimari ve tarihsel özelliklerinin ve özgünlüklerinin korunması esas olarak belirlendi. Bu yapıların konut olarak kullanımlarının devamının sağlanması ve ticari hayatın teşvik edilmesi yine bu esaslar arasında yer aldı. 1994 yılından beri Dünya Kültür Mirası Listesi'nde yer alan Quedlinburg her zaman turistler tarafından ziyaret edilen bir kent olmuştur ancak bu listeye dâhil olması turizm açısından ve kentin tanınırlığı açısından önemlidir. 1987'de ulaşım altyapısı yeterli olmadığı halde 36.000 kişi tarafından ziyaret edilen bu şehirde altyapının da iyileştirilmesi ile birlikte ziyaretçi sayısı önemli bir oranda artmıştır. Merkezi hükümet, yerel yönetim ve halkın

ortak hedefleri ve çıkarları tarafından belirlenen Koruma Planlaması süreklilik ve sürdürülebilirlik ilkesi etrafında gelişmiştir. (Orbaşlı, 2000: 152–158)

Bosna Hersek

Mostar, Bosna Hersek'in tarihi bir kentidir. Mostar'da koruma projesinin uygulandığı alan hem şehrin tarihi merkezi, hem de tek yapılardan ve/veya yapı gruplarından meydana gelmiştir. Avusturya işgali sırasında, demiryolu güzergâhı üzerine kurulan yeni kent, tarihi bölgenin ihmale uğramasına neden olmuştur. 1978 yılında başlatılan koruma programı üç yıl sürmüştür. Çalışmalar yönetim, finans ve teknik olarak bölümlendirilmiştir. Özel çözüm gerektiren sorunlara, ülke içinden ve dışından uzmanlarla işbirliğine gidilmiş, bu süreç için koruma uzmanlarının yetiştirilmesine önem verilmiştir. Önerilen programlar ve adli/idari icra edilmeden önce kamuoyuna sunulmuş, kamu önünde tartışılmış, sergiler ve basın açıklamaları ile tüm Mostarlıların eyleme katılmaları sağlanmıştır. Bu yöntem dönemin özyönetim sistemi ile uyum içinde gerçekleşmiştir. Koruma sürecinin ekonomik temeli, tarihi kentin merkezinden gelen gelir, (örneğin kiralar, inşaat ruhsat harçları, vergiler), üçüncü şahıslar için yapılan proje ve danışmanlık hizmetleri ile binaları kullananların katkıları ile kurulmaktadır. Zamanla bu kaynaklar güçlenmiştir. Mostar kentinin korunmasında izlenen yaklaşım yöntemi, mimari mirası koruma kavramının devamlı değişim halinde olan bir süreç olduğu, aynı zamanda sosyal ekonomik etkenlere ve geçerli plan eğilimlere bağlı olduğu kabulüne dayanmaktadır. (Pasiç, 1990: 89-96)

Amerika Birleşik Devletleri

A.B.D. gerek yerel yönetimlerin, gerekse eyaletlerin Avrupa ile karşılaştırıldığında birbirinden farklı olarak bağımsız yasalara sahip olmaları nedeniyle farklı uygulamalara sahne olmaktadır. Merkezi yönetim tarafından yönlendirilen değil yerel yönetimlerin ve sivil toplum örgütlerinin girişimleri ile koruma projelerinin gelişimi sağlanmıştır. Bir olgu olarak özel girişimin geniş ölçüde desteklenmesi neticesinde, kullanıcı katkısı ile koruma kentin ticari merkezine yönelmiştir. Banliyölere göç nedeni ile boşalan kent merkezindeki çarşının geleneksel özelliklerinin kazandırılarak canlandırılması programı kamusal ve özel girişimler arasında koordinasyonun sağlanmasına yönelik olarak geliştirilmiştir. Ayrıca kent meclislerinde kentlilerin büyük çoğunluğunun katıldığı oturumlarla kentsel korumaya dönük bağlayıcı kararlar alınmaktadır. Yerel Bölge Zoning Yönetmeliği koruma kararlarının her yerleşim alanında orada yaşayanların temsil edildikleri meclislerde alınmasını öngörmektedir. Bu düzenleme özellikle koruma bilincinin daha fazla gelişmiş olduğu ve yatırımcıların daha az ilgi gösterdiği küçük ölçekli yerleşmelerde işlerlik kazanmıştır. New York City kentsel korumada kullanıcı katkısı doğrultusunda modellerin denendiği ilk büyük kent olarak bilinmektedir. 1960'lı yıllarda geliştirilen kullanıcı katılımlı koruma projelerinde, yönetimde mahalle sakinlerinin kendi aralarında seçtiği üyelerden oluşan komitelere ağırlık verilerek desantralizasyon öngörülmüş ve uygulanmıştır. 1970'li yıllardan başlayarak gerek küçük gerekse büyük kentlerde yoğunlaşan bir tarzda kullanıcı katkısı ile koruma etkinlikleri başarı ile yürütülmekte ve ülkede giderek artan bir biçimde kamuoyu koruma bilincinin geliştirilmesi sağlanmaktadır. A.B.D.'nin içişlerinde eyaletlere büyük oranda özerklik tanıyan siyasal sisteminden dolayı birbirinden çok farklılaşabilen uygulamaların bazıları ülke düzeyinde örgütlenen merkezi katkılı programlarla yürütülürken, bazıları ise tümüyle yerel yönetimlerin özgün çözümleri ile hayat bulmaktadır. (Aygen, 1991: 94–99)

Mısır

Daha önceleri kullanıcı katılımının kentsel gelişimin temel kavramlarından birini oluşturduğu İslam medeniyetine ev sahipliği yapan ülkelerde, Batı ülkelerinde gerçekleşen yasal ve

örgütsel gelişmeler yaygın biçimde yaşanmamış, kendi gerçekliğinden beslenmediği için tekil modeller ve hatta çoğu zaman uygulanamayan projeler olarak kalmışlardır. Söz konusu katılım örnekleri genellikle yeni yerleşim yerleri için denenmiştir. Bu projelerin çoğu uluslar arası yardım programları çerçevesinde Batılı uzmanlar tarafından gerçekleştirildiğinden İslam ülkelerinde halkın kentsel dokunun gelişimine yeniden kazandırılabilmesinin büyük ölçüde dış etkilere bağlı olduğu henüz deneysel aşamada yer aldığı söylenebilir. Kahire'de katılımcı koruma girişimini, çok sayıda tarihi anıtın ve ciddi bir nüfus baskısının bulunduğu Darb Qirmiz Mahallesi oluşturmaktadır. 1977 yılında bu yoğunluğu azaltmak için nüfusun bir kısmının Kahire dışındaki uydu kentlere taşınması bir bölümünün de sağlıklaştırılan konutlara yerleştirilmesi öngörülmüştür. (Aygen, 1991: 114–116) Bu eski medeniyet merkezinde halen, genel olarak merkeziyetçi yaklaşımın ağır bastığı ve potansiyel katılımcı boyutun işlerlilik kazanmadığı bilinmektedir.

Kültürel ve Tarihi Miras Alanında İstanbul'un Değerlendirilmesi

Doğal, kültürel ve tarihi miras açısından İstanbul'un planlaması sorunları iki ana başlık altında toplanmaktadır, şöyle ki:

- Doğal ve tarihi çevrenin korunması; ve,
- Sağlıksız kent dokularının yenilenmesi.

1950'li yıllardan beri kentin aldığı kırsal göçün artması ile ortaya çıkmış olan sağlıksız kent dokularını yenilemek ve hızlı kentleşme sonucu kente eklemlenen yeni yerleşim alanlarının doğal ve tarihi çevre üzerindeki baskılarını kaldırmak, ancak uzun vadeli ve ayrıntılı bir planlama ve çok taraflı katılımcı bir süreç ile mümkün olabilir. İstanbul'un 2600 yıllık kentleşme tarihi ve mimari mirasını oluşturan anıtsal ve sivil yapılar ile doğal, tarihi, arkeolojik ve kentsel sit alanlarını korumak, sağlıklaştırmak ve canlandırmak da aynı derecede kapsamlı bir planlama sürecini gerektirir. Son yıllarda toplumdaki koruma bilincinin artması, ayrıca yeni yasal düzenlemeler ile koruma projeleri için ayrılan mali kaynakların çoğalması ve İBB'nin bünyesindeki ve diğer yerel yönetimler ile merkezi idarelerdeki koruma kadrolarının koruma bilinci ile restorasyon yöntemlerini kullanabilme becerisinin yükselmesi önemli fırsatlar oluşturmaktadır.

İstanbul'un Sit Alanlarının Mevcut Durumu:

Türkiye genelinde çok zengin olan tarihi ve doğal dokular 2005 yılı sonu itibariyle 7635 adet sit alanı olarak tescil edilmiş olup bunların 77 adedi ise İstanbul'un sınırları içinde yer almaktadır. Bu toplam 7635 sit alanının %80'i arkeolojik sit alanıdır ve İstanbul'da 18 adet arkeolojik sit alanı mevcuttur. İstanbul'da bulunan sit alanlarının sayısal değerleri aşağıdaki tabloda sunulmaktadır.

Tablo 10.1.1 İstanbul'un Sit Alanları

İstanbul'da Sit Alanları	
Arkeolojik sit	14
Kentsel sit	14
Doğal sit	11

Kaynak: htpp:// İstanbul.turizm.gov.tr

Tablo 10.1.2 İstanbul'un Diğer Sit Alanları

Diğer Sit Alanları	
Arkeolojik ve doğal sit	8
Tarihi ve doğal sit	4
Arkeolojik ve kentsel sit	2

Kaynak: htpp:// İstanbul.turizm.gov.tr

1973 yılında çıkartılmış olan 1710 sayılı Eski Eserler Yasası ile "sit alanı" tanımı getirilmiş, bu yasa uyarınca Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu 1973 ila 1983 yılları arasında ülkede toplam 11 adet sit alanı tescil kararı gerçekleştirmiş, bunlar arasında İstanbul'da ilan edilen ilk sit alanı 1974 yılında "Boğaziçi Doğal ve Tarihi Sit Alanı" olmuş, 1977 yılında ilan edilen "Eyüp Merkez ve Civarı Kentsel Sit Alanı" sonrası uzun yıllar başka kentsel doku koruma altına alınmamıştır. Bu sürecin çok yavaş yürümesi ve korunması gerekli anıtsal ve sivil yapıların tescil envanterinin bugüne kadar tamamlanmamış olması, İstanbul'un tarihi mirasının kısmen kaybolmasına yol açmıştır. Bu durum sadece geleneksel konut sahibi kentlilerin bu yapılarını yıkıp apartman yaptırtması ile ortaya çıkmamış, kamu otoritelerinin farklı dönemlerde gerçekleştirdikleri planlı veya plansız imar uygulama ve operasyonları sonucu bir çok kentsel doku yitirilmiştir. Buna en çarpıcı erken örnekler olarak 1950 ila 1960 yılları arasında Demokrat Parti hükümetleri tarafından Tarihi Yarımada'da Vatan, Millet ve Ordu caddelerinin açtırılması, Beşiktaş'tan Levent'e Barbaros Bulvarı'nın inşası gösterilebilir.

1983 yılında yürürlüğe giren 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu ile birlikte İstanbul'da 1984 yılında "Marmara Takım Adaları Doğal ve Kentsel Sit Alanı" tescil edilmiş, ancak 1990'lı yıllara kadar başka sit alanı ilanı yapılmamıştır. Nihayet 1990'larda Bölge Koruma Kurulları kurulmasıyla 1993 yılında "Beyoğlu kentsel Sit Alanı", 1995 yılında "Tarihi Yarımada kentsel Arkeolojik Sit Alanı" ve "İstanbul Kuzey Kesimi Karadeniz Kuşağı Doğal Sit Alanı", olarak ilan edilmiştir. (http://212.174.179.207/kv%5Fwebapp/) Ancak İstanbul'un bu çok önemli farklı kimliklerini yansıtan bu üç sit alanının koruma altına alınmasının gecikmesi, kentin planlama sürecinde en zor sorunları da ortaya çıkartmıştır.

İstanbul'da 1974 yılından günümüze kadar geçen 33 yıllık süre içinde alınan 77 adet sit alanı kararı ile birbirinden farklı nitelikler taşıyan toplam 55.940 hektarlık 204 alanın tescili gerçekleştirilmiş olup bunlar İstanbul'un toplam yüzölçümünün %10'unu oluşturmaktadır. Bu toplam sit alanı içinde doğal sit alanlarının toplam büyüklüğü 39.497 hektar olup bunun 27.119 hektarı "1. Derece Doğal Sit Alanı"dır ve geri kalan %30'luk alan ise 2. ve 3. derece doğal sit alanlarıdır. Ancak yeterli denetim olmaması ve ilke kararlarındaki aksaklıklardan dolayı, 2. ve 3. derece doğal sit alanları "doğal özellikleriyle korunması gereken alan" niteliklerini kaybetmekte, İstanbul'un kuzey ormanları olarak tanımlanan ve Beykoz ve Sarıyer ilçelerinde yer alan bu doğal sit alanlarında hızlı bir yapılaşma sürmektedir.

Toplam 1.930 hektar büyüklüğünde olan İstanbul'un arkeolojik sit alanlarının %95'i, mutlaka korunması gereken "1. ve 2. Derece Arkeolojik Sit Alanları"dır ve bunlar iki imparatorluğun başkenti olan Tarihi Yarımada ile Avrupa yakasında özellikle Silivri, Çatalca, Küçük Çekmece; Anadolu yakasına ise Pendik, Kartal ve Maltepe ilçelerinde yer almaktadır.

İstanbul'da 20 adet olan kentsel sit alanının toplam büyüklüğü 898 hektardır ve bunlar içinde en önemlileri Eyüp, Beyoğlu, Çatalca, Kadıköy, Kartal, Beşiktaş ve Üsküdar'dadır.

Birbirinden farklı sit alanlarının bir arada bulunduğu durumlarda ilan edilen "karma sit alanları"nın İstanbul'daki toplam büyüklüğü 13.581 hektardır. Bu alanların yaklaşık %80'i 11 adet "Doğal ve tarihi Sit Alanı" olarak tescil edilmiş olup, geniş bir alana yayılmış bulunan" Boğaziçi Ön Görünüm ve Geri Görünüm Alanları" dışında "Tarihi-Kentsel Sit Alanı" olan Tarihi Yarımada ve "Doğal-Kentsel Sit Alanı" olarak tescil edilmiş bulunan Marmara Takım Adaları, İstanbul'un başta gelen karma sit alanlarıdır. (htpp:// İstanbul.turizm.gov.tr)

Yukarıda kısaca tanımlanan sit alanları bugün 6 Bölge Koruma kurulu tarafından denetlenmektedir. Bunlardan 1. Numaralı Koruma Kurulu görev alanı: Bayrampaşa, Gaziosmanpaşa, Güngören, Esenler, Bağcılar, Bahçelievler, Bakırköy, Küçükçekmece, Silivri, Avcılar, Çatalca; 2. Numaralı Koruma Kurulu Görev Alanı Beyoğlu, Eyüp, Şişli, Kâğıthane; 3. Numaralı Koruma Kurulu görev alanı: Beşiktaş, Sarıyer; 4 Numaralı Koruma Kurulu görev alanı: Eminönü, Fatih, Zeytinburnu, 5. Numaralı Koruma Kurulu görev alanı: Kadıköy, Maltepe, Ümraniye, Pendik, Kartal, Tuzla, Adalar, Sultanbeyli; Şile, 6. Numaralı Koruma Kurulu görev alanı: Beykoz Üsküdar olarak belirlenmiştir. Aynı zamanda 5366 sayılı "Yıpranan Tarihi ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların Yenilenerek Korunması ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Kanun" hükümlerine göre belirlenen yenileme alanları için "İstanbul Yenileme Alanları Koruma Bölge Kurulu" oluşturulmuştur. İstanbul 4, 5 ve 6 no'lu bölge kurulları Şubat 2006 itibariyle açılmışlardır. (htpp://www.kultur.gov/.tr/2006faaliyetraporu)

Aynı zamanda 5366 sayılı "Yıpranan Tarihi ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların Yenilenerek Korunması ve Yaşatılarak Kullanıması Hakkında Kanun" hükümlerine göre belirlenen yenileme alanları için "yenileme kurulları" oluşturulmuştur. Bu çerçevede İBB bünyesinde kısaca KUDEP olarak adlandırılan Koruma Uygulama ve Denetim Müdürlüğü tesis edilmiştir. Koruma kurulları ile belediye arası geliştirilen bu paylaşım alanı ile bu uygulamanın, bürokratik olumsuzlukların azaltılması ve kullanıcı desteği sağlanması ile kentsel korumada iyi bir başlangıç örneği oluşturduğu söylenebilir.

"Boğaziçi Doğal ve Tarihi Sit Alanı"nın iki yakasının farklı koruma bölge kurulları tarafından denetlenmesi nedeniyle bütüncül olarak korunamamaktadır. Bu önemli bir olumsuzluk olarak görülmektedir.

Tescili gerçekleştirilen sit alanlarında 2863 sayıl Yasa açısından "koruma amaçlı imar planları"nın yerel yönetimlerce bir yıl içinde yapılıp koruma kurulları onayına sunulmalıdır. Ancak bu sürecin uzaması halinde "Geçiş Dönemi Yapılaşma Koşulları" belirlenmelidir. 14.7.2004 tarih ve 5226 sayılı kanunla değişik sonucu buna göre iki yıl içinde koruma amaçlı imar planı yapılmadığı takdirde geçiş dönemi koruma esasları ve kullanma şartlarının uygulanması koruma amaçlı imar planı yapılıncaya kadar durdurulur. Zorunlu nedenlerle plan yapılamadığı takdirde bu süre bir yıl daha uzatılabilir denilmektedir..

İstanbul'daki 204 adet sit alanından yapılaşma hakkı bulunmayan 1. Derece ve 2. Derece "doğal", "arkeolojik" ve "tarihi" sit alanlarının sayısı 61'dir. Bu sit alanlarının dışında kalan 143 adet sit alanı için yalnızca 30 adedinde "koruma amaçlı imar planları" vardır ve "geçiş dönemi yapılanma koşulları" büyük ölçüde eksiktir ve doğal ve tarihi mirasın korunması açısından büyük risk oluşturmaktadır. Boğaziçi ve diğer önemli kentsel sit alanları dâhil hemen hepsinde tarihi ve mimari değeri olan yapı tescilleri hala tamamlanmamıştır ve bu da nokta plan kararlarının alındığı ortamda riski çok daha fazla arttırmaktadır. Deprem ve diğer doğal afet riskleri de taşıyan bu kültürel miras, çok hızlı bir göç alan ve kentsel değişim yaşayan İstanbul'da AB ve uluslararası koruma ilkelerine uygun koruma, çağdaş

uygulamaları engellemektedir. Son bir kaç yıldır UNESCO İstanbul'u "Dünya Mirası Listesi"nden çıkarılmakla tehdit etmekte, yapılan kötü uygulamalara son verilmesi ve bozulan dünya mirası eserlerin düzeltilmesi için 2008 ortasına kadar süre vermektedir. UNESCO tarafından İstanbul'un "Risk Altında Dünya Mirası" listesine alınması ülkemiz adına büyük itibar kaybına yol açacaktır. Böylece tehdit oluşturan bu durum, farklı bir bakış açısı ile gerçekçi, yüzleşmeci ve korunması konusunda destek oluşturabilecek bir fırsat alanı olarak da yorumlanmaya açık gözükmektedir.

İstanbul'un Sit Alanlarının Mevcut Plan Durumu:

2005 yılı sonu itibariyle yapılan değerlendirmelerde görülmüştür ki, İstanbul'da doğal, tarihi ve kültürel değerler açısından önemli olan sit alanlarında bile bu sit alanlarının koruma ilkelerine uygun bir planlamaya tabi tutulması ve yönetilmesi için geliştirilmiş bir araç olan "Koruma Amaçlı İmar Planları" büyük oranda bulunmamaktadır. Eminönü ve Fatih ilçesinin koruma amaçlı imar planı yapılmıştır. (Kültür ve Turizm Bakanlığı İstanbul II no'lu Bölge Kurulu'ndan alınan bilgi, Şubat 2008) ve bu planlar gerçekleştirilene kadar yürürlükte kalacak "Geçiş Dönemi Yapılanma Koşulları" ise yasal süre olan 2 yılı aşan sürelerde uygulanmaya devam edilmektedir. Bu durum İstanbul'un doğal, tarihi ve kültürel mirasının uluslararası standartlarda korunması açısından önemli riskler içermekte, İBB'nin UNESCO, ICOMOS, EUROPA NOSTRA gibi uluslararası kuruluş ve örgütler ile sorunlar yaşamasına yol açmaktadır. Merkezi hükümet tarafından kentin nazım planları ve uygulama planları dışında yatırım kararları alınması (örneğin: Karayolu güzergahları, Boğaz köprüleri ve lastik tekerlekli tüp geçişler, ticaret veya turizm bölgeleri ilanları vb), başka risk grubu oluşturmaktadır. Türkiye'deki koruma alanındaki kurumsal yapılanma Avrupa'nın çok gerisindedir, ve toplumdaki koruma bilinci yeterli seviyelere çıkarılamamıştır. Kentin çok hızlı büyümesi, sağlıksız yapılaşma ve İstanbul'da korunması gerekli kentsel doku ve anıt eserler ile sivil mimari örneklerinin çok sayıda ve çeşitli kültürlere ait olması, koruma uygulamalarının AB ve diğer uluslararası koruma ilkelerine uygun olarak gerçekleşmesini engellemektedir. Acil olarak sit alanlarının koruma amaçlı imar planlarının hazırlanması ve onaylanması gerekmektedir. Ayrıca, çok başlı olan mevcut koruma uygulamalarının, İBB'nin Planlama ve İmar birimi altında birleştirilip kurumu koruma eksenli olarak yeniden çağdaş bir vizyon ile yapılandırmak gerekmektedir. Buna ek olarak korumadaki bilimsel bilginin ve akademik birikimin uygulamaya sağlıklı bir biçimde aktarılması ve planlama bilincinin toplumun geniş kesimlerine yaygınlaştırılması, İBB'nin üzerine düşen önemli görevlerdir.

Tamamlanan Tarihi Çevre Projeleri

Tarihi çevrenin korunmasında İBB bünyesinde Etüd ve Projeler Daire Başkanlığına bağlı Tarihi Çevreyi Koruma Müdürlüğü ve Fen İşleri Daire Başkanlığı'na bağlı Yapı İşleri Müdürlüğü tarafından tamamlanan proje sayısı 2004 sonrası 46 adettir. Devam eden proje sayısı Tarihi Çevreyi Koruma Müdürlüğü'nün tescilli eserler üzerinde 27 adet almak üzere toplam 35 tanedir. (İBB Tarihi Çevreyi Koruma Müdürlüğü'nden alınan veriler, Şubat-2008) Devam eden proje sayısı 35 adettir. İBB tarafından gerçekleştirilmesi planlanan projeler aşağıda sayılmaktadır.

Planlanan tarihi çevre projeleri:

- Beşiktaş Güvercinli Tarihi Bina restorasyon inşaatı
- Kuzguncuk İskelesi Binası restorasyon inşaatı
- Zeyrek Camii Restorasyon inşaatı

- Fatih Ceneviz Evi rölöve, restitüsyon ve restorasyon projesi
- Eminönü, Ali Paşa restitüsyon ve restorasyon projesi
- Eminönü II. Beyazıt Türbesi, Sultan Selçuk, Kuyucu Murat Paşa, Ekmekçi Ahmet Paşa Türbeleri ve Hazire alanlarının rölöve, restitüsyon ve restorasyon projesi.
- Daye Hatun Camii ve Hazirenin rölöve, restitüsyon ve restorasyon projesi.

Bunun yanında ihale aşamasında olan projeler de bulunmaktadır. Şöyle ki:

- Eminönü Yerebatan Sarnıcı rölöve restorasyon projesi
- Beyoğlu, Karaköy Mescidi (D'aranco Camii) restitüsyon ve restorasyon projesi
- Beykoz Yoros Kalesi rölöve restitüsyon ve restorasyon projesi
- Çatalca Şeyh Sinan Külliyesi rölöve restitüsyon ve restorasyon projesi
- Yedikule Gazhanesi rölöve restitüsyon ve restorasyon yeni kullanım ve çevre düzenleme projesi

İBB bünyesinde, geliştirilen misyona uygulama teşkil etmek üzere gerçekleştirilen koruma ve yenileyerek yaşatmak amaçlı projeler, aynı zamanda Kültür ve Turizm Bakanlığı, Vakıflar Genel Müdürlüğü ve Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından de sürdürülmektedir. Kentsel koruma konusunda çok aktörlü yaklaşım ve uygulamalar, İstanbul'un bütününe yönelik kavrama ve bütüncül çözüm üretme konusunda risk ve eksiklikler oluşturmaktadır.

Tamamlanan Kentsel tasarım projeleri 17 adettir. Planlanan Kentsel Tasarım Projeleri: Beyoğlu Taksim Meydanı ve Firuzağa Camii arası kentsel tasarım uygulama projesi devam etmektedir.

- Beşiktaş Barbaros Bulvarı Cephe Rehabilitasyonu kentsel tasarım uygulama projesi çalışmalarına başlanılmıştır.
- Beyoğlu Taksim Meydanı ve Firuzağa Camii arası kentsel tasarım uygulama projesi devam etmektedir.
- Beşiktaş Barbaros Bulvarı Cephe Rehabilitasyonu kentsel tasarım uygulama projesı çalışmalarına başlanılmıştır.

Ayrıca: Reklam-ilan ve tanıtım elemanlarının konulacak yerleri ve bunların şekil ve ebadı belirlenmekte, projelendirme, tespit, izin ve onay işlemleri değerlendirilmesi yapılmaktadır.

İlgili ülke deneyimlerinden yararlanılarak denilebilir ki her ülke kendi tarihi ve sosyo-ekonomik gerçekliğinden ve toplumsal duygu dünyasından beslenerek kendisine bir yön çizmiş ve uygulama programı belirlemiştir. Yer yer özgün çözüm şemalarına tanıklık eden ülke deneyimlerinden süzülebilecek bir ortak nokta ve yükselen eğilim olarak, yerel yönetimlerin sivil toplum kuruluşları ile işbirliği içinde halkın katılımının gerçekleştirilmesi ve koruma konusunda kamuoyu oluşturulması olgusunun güç kazandığı ifade edilebilir. Kullanıcı katkısı ile koruma kavramı içinden bakarak, vaktiyle kullanıcıların gönüllü katılımı ile biçimlenen ev, sokak ve şehir dokusu içinde yaşayan bir medeniyet ailesine ait İstanbul yorumu ve deneyiminden ve bugünün İstanbul'unun gerçekliği ve duygu dünyasından gücünü alan kendi özgün enstrümanlarından yararlanılarak ihtiyaçlar analiz edilmeli ve bugüne ve buraya özgü/n çözümler üretilmelidir. Böyle bir yaklaşım içinde İstanbul kenti için yapılacak eylem planı çerçevesinde, tarihi kent dokusunun çizilecek doğru sınırlar içinde bölgelere ayrılması ve bu alanlarda yaşayan halk ile işbirliği geliştirilmesi sonucunda, başarılı sonuçlar alınabileceği düşünülmektedir.

Kültür varlıklarımızın daha iyi korunabilmeleri için, bu alanda çalışan mimar, mühendis, müteahhit ve işçilerin çok daha iyi yetiştirilmesi ve sürekli denetlenmesine ihtiyaç

bulunmaktadır. Restorasyonun bir uzmanlık işi olduğunun vurgulu bir şekilde anlatılmalıdır. Eğitimin önemi yerel yönetimler, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Vakıflar Genel Müdürlüğü, il özel idaresi ve kültür varlığı onarımıyla ilgili bütün kesimler tarafından benimsendiğinde hedeflenen başarıya ulaşmak olası görünmektedir. (Ahunbay, 2005: 10)

10.2 Kaynaklar

- Ahunbay, Zeynep 'Doğal ve kültürel Mirası Koruma Alanında Geçerli Uluslararası Belgelerin Türkiye'deki Uygulamalara Yansımaları', Korumada 50 Yıl Sempozyumu, M.S.G.S.U. Mimarlık Fakültesi, Restorasyon Anabilim Dalı, İstanbul, 17-18 kasım 2005, s. 9-24.
- Aygen, Zeynep (1991), Koruma ve Kullanıcı Katkısı Tarihsel Temeller ve Günümüzdeki Olanaklar, İstanbul Teknik Üniversitesi FBE Doktora Tezi, İstanbul.
- Can, Aynur (2007), 'Kültürel Mirasımız ve Değeri', Marmara Boğazları ve Belediyeler Birliği Kurumsal Yayını Birlik Dergisi, sayı: 5, İstanbul, s,31–33.
- Gülersoy, Çelik (1983), İstanbul Estetiği, TURİNG Yayınları, İstanbul.
- Güngör, Hasan Ferhat 'Avrupa Konseyi Toplum İçin Kültürel Mirasın Değeri Çerçeve Sözleşmesi', 22.09.2006, http://www.icisleri.gov.tr.
- Kuban, Doğan (2001), Türkiye'de Kentsel Koruma Kent Tarihleri ve Koruma Yöntemleri, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul.
- Orbaşlı, Aylin (2000), Tourist in Historic Towns – Urban Conservation and Heritage Management, Londra ve New York, E & FN SPON.
- Pasiç Dzihad, (1990), "The preservation of the Built Heritage in Mostar, Yugoslavia" Architectural and Urban Conservation in the Islamic World, Papers In progress, Volume One, The Aga Khan Trust for Culture..
- Suher, Hande (1996), Şehircilik, İTÜ Mimarlık Fakültesi Baskı Atelyesi, İstanbul.
- ICOMOS 15. Genel Kurulu Sonuç Bildirgesi, Xıan, 2005.
- http://212.174.179.207/kv%5Fwebapp/
- htpp:// İstanbul.turizm.gov.tr/
- htpp://www.kultur.gov.tr/tr/ 2006faaliyetraporu/